

Advokatfirmaet Dahl, Koch & Boll
Adv. Vibeke Asmin Hansen
Gravene 2
8800 Viborg

Vandområdet
J.nr. BLS-472-00058
Ref. bwi
Den 14. marts 2008

Klager vedr. Ribe Amts godkendelse efter vandløbsloven til EU/LIFE-projektet "Genopretning af Varde Å"

Skov- og Naturstyrelsen har den 11. april 2007 fra Varde Kommune modtaget Deres klager på vegne af Nørholm Gods i ovennævnte sag.

By- og Landskabsstyrelsens afgørelse

By- og Landskabsstyrelsen, der i forbindelse med Miljøministeriets omstrukturering pr. 1. oktober 2007 har overtaget sagen fra Miljøministeriets departement, har gennemgået sagen og stadfæster hermed Ribe Amts vedtagelse af genopretningsprojektet for Varde Å af 27. marts 2007.

By- og Landskabsstyrelsens afgørelse er endelig og kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, jf. § 30, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1128 af 26. september 2007 om henlæggelse af opgaver og beføjelser til By- og Landskabsstyrelsen og Miljøministeriets miljøcentre.

Redegørelse for sagen

Ribe Amt vedtog den november 2006 projektforslag til genopretning af Varde Å efter vandløbsloven.

Projektet omfatter å-strækningen fra Ansager til afløbet fra Karlsgårde Sø, i alt ca.16 km.

Genopretningen indebærer først og fremmest genskabelse af den vandføring, som åen havde indtil 1945, hvor udvidelsen af Karlsgårde Vandkraftværk medførte, at 90 % af vandet i åen blev ledet til Ansager Kanal. Ifølge projektet skal Ansager Kanal sløjfes og vandet fremover ledes gennem Varde Å. Dette betyder, at alt det vand, som i dag ledes til kanalen ved Ansager Stemmeværk, i stedet skal ledes til Varde Å. Åen skal derfor udvides (graves bredere og dybere) og gensnos på bl.a. strækningen mellem Hessel Å og Nørholm. ("Gl. Varde Å" blev rettet ud og uddybet i 1950'erne, hvor over 35 sving blev afsnøret). I alt etableres 37 å-slyngninger på gensnoingsstrækningen.

Ved Nørholm Gods reableres desuden, på ejerens ønske, en gammel voldgrav og møllekanal.

Projektets formål

Projektets formål er at forbedre levevilkårene for især den udryddelsestruede og af EU højt prioriterede laksefisk Snæbel, som er truet af udryddelse. Tidligere var snæblen alm. og vidt udbredt i hele Vadehavsområdet, og gydede i de fleste af floderne og vandløbene fra Holland i syd til Skallingen i nord. Men I dag findes den kun i små bestande i den danske del af Vadehavet og i de vandløb, der udmunder heri, bl.a. Varde Å.

EU har sat snæblen på listen over de dyrearter, hvis bevaring kræver streng beskyttelse, og Danmark har bl.a. gennem EF's habitatdirektiv forpligtet sig til at bevare snæblen (EF-habitatområde nr. 77 og 78). Genopretningsprojektet for Varde Å, som indgår som ét af flere snæbelprojekter i sydvestjyske og sønderjyske vandløb, er et centralt element i Den Internationale Forvaltningsplan for Snæbel.

I Varde Å har opstemninger ved dambrug og opstemningen i forbindelse med Karlsgårde Vandkraftværk afskåret snæblen fra gydepladserne i dele af åen og dens tilløb. Projektets hovedelementer omfatter derfor nedlægelse af en række stemmeværker, der ombygges til fiskepassable gydestryg, samt etablering af et antal gydepladser for laks og snæbel i den genoprettede del af åen.

Bl.a. er det planen at erstatte dambrugsstemmeværket ved Sig Fiskeri af et langt fiskepassabelt stryg, samt at etablere stryg sydvest henholdsvis øst for Nørholm Gods. Desuden reableres ved godset en gammel møllekanal, en del af en tidligere voldgrav som tilløb til Varde Å, og to snoninger, så åens fremtidige forløb på denne strækning bliver identisk med åens forløb før reguleringen i 1950'erne.

Samtidig med at forholdene for snæblen forbedres, vil vilkårene for en lang række andre dyr og planter, bl.a. laks, havlampret og flodlampret, også blive forbedrede. De er alle opført på Danmarks rødliste over akut truede dyrearter og på EU's liste, som kræver særlig beskyttelse. Men herudover vil projektet også forbedre forholdene for det øvrige plante- og dyreliv med naturlig tilknytning til Varde Å. Endelig tilsigter projektet at forbedre de landskabelige værdier omkring Varde Å.

Godkendelsen af genopretningsprojektet

De hørings svar, som var indkommet i forbindelse med den offentlige fremlæggelse af projektet den 18. august 2006, indgik i amtsrådets behandling af projektet, der således er undergået en del mindre justeringer inden vedtagelsen.

Godkendelsen skete under forudsætning af, dels amtsrådets vedtagelse af Tillæg nr. 1 til Regionplan 2016, dels at projektet kunne opnå de fornødne dispensationer/tilladelser efter naturbeskyttelsesloven og miljøbeskyttelsesloven.

Ribe Amt, har efterfølgende meddelt dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2 og 3, jf. § 3, stk. 1 og 2 samt § 16, stk. 1, samt tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 27, stk. 2. Endelig har Fredningsnævnet den 13. november 2006 meddelt dispensation efter naturbeskyttelseslovens §

50 for så vidt angår fredede områder ved Nørholm, som påvirkes af projektet. Regionplantillægget blev vedtaget den 15. november 2006.

Projektgodkendelsen blev meddelt, iht. vandløbslovens §§ 17, 37, 37a og 47, på bl.a. følgende vilkår:

- at der ved Nørholm Gods i størst muligt omfang tilstræbes en vandfordeling mellem hoved- og biløb på 75/25 % i hovedløbets favær, idet aflejringer inden for hovedløbets gamle, faste brinker oprenses, og idet hoved- og biløb samlet gives dimensioner, der sikrer mod oversvømmelse ved Nørholm Gods,
- at projektet udføres i overensstemmelse med dels de i Tillæg nr. 1 til Regionplan 2016 med tilhørende VVM-redegørelse anførte forudsætninger,
- at Skov- og Naturstyrelsen afholder samtlige udgifter i forbindelse med projektets gennemførelse, herunder udgifter til erstatninger til lodsejere, der påføres tab ved projektets gennemførelse, jf. vandløbslovens §§ 23 og 37, stk. 4,
- at Skov- og Naturstyrelsen indgår aftaler med berørte lodsejere om økonomiske forhold, om arealerhvervelser og rådighedsindskrænkninger samt erstatning for disse, inden iværksættelse af anlægsarbejder. Der henvises i den forbindelse til vandløbslovens §§ 71-74 (ekspropriation og erstatning),
- at Skov- og Naturstyrelsen så tidligt som muligt og i god tid før iværksættelse af anlægsarbejder, fremsender en passende detaljeret tidsplan for arbejdets udførelse til Varde Kommune og berørte lodsejere.

Det anføres i godkendelsen, at de ændringer af Varde Å's skikkelse, som gennemføres med projektet, træder i stedet for de i regulativ af 1998 for Grindsted-Varde Å fastsatte dimensioner for projektstrækningen. Ændringerne vil senere, ved førstkommande regulativrevision, blive optaget i regulativet.

I godkendelsen gør amtet opmærksom på, at der ikke via lodsejeraftaler foreligger endelig afklaring af økonomiske forhold i forhold til de af projektet berørte lodsejere, og at Skov- og Naturstyrelsen i den forbindelse har oplyst, at den manglende endelige afklaring heraf ikke er til hinder for amtets godkendelse af projektet iht. vandløbsloven. Baggrunden er, at projektet finansieres af staten, hvorfor de fornødne økonomiske midler, herunder også til erstatninger, er til stede.

I forbindelse med amtets vedtagelse og godkendelse af projektet overdrog de tidl. Ølgod og Helle Kommuner vandløbsmyndigheden for det private vandløb Ansager Kanal til Ribe Amt. Siden er Varde Kommune, i forbindel-

se med kommunalreformen, pr. 1. januar 2007 indtrådt som vandløbsmyndighed.

Som følge nedlæggelsen af Ribe Amt videreføres projektet med Skov- og Naturstyrelsen som projektansvarlig bygherre.

VVM-redegørelsen

Forslaget til regionplantillæg med tilhørende VVM-redegørelse, hvori bl.a. indgår en redegørelse for konsekvenserne af projektet og projektets forhold til gældende fredningsbestemmelser, samt forslag til reguleringsprojekt, var blevet fremlagt for offentligheden i sommeren 2006. Ifølge VVM-redegørelsen vurderes, at projektet vil medføre en samlet forbedring af naturgrundlaget for det direkte berørte internationale naturbeskyttelsesområde (habitatområde nr. 77) og ikke vil medføre væsentlige negative konsekvenser for andre internationale beskyttelsesområder.

Under henvisning hertil bemærkes:

At Ribe Amt, ved afvejning af de hensyn, der ligger til grund for afgørelsen, har prioriteret hensynet til opfyldelse af projektets hovedformål, sikring af gunstig bevaringsstatus for Snæbel, og at der i den forbindelse tillige er lagt vægt på hensyn til de arter og naturtyper inden for projektområdet, som skal beskyttes iht. EF-habitatdirektivet. Amtet har endvidere lagt vægt på hensyn til de berørte lodsejeres ønsker til projektets udformning, herunder til de dyrknings- og afvandingsmæssige forhold langs Varde Å.

Amtet finder, ud fra en samlet vurdering, at miljø- og naturmæssige tab i forbindelse med projektets gennemførelse mere end opvejes af væsentlige forbedringer for såvel højt prioriterede/sjældne som almindeligt forekommende arter og naturtyper i projektområdet. Dette gælder ikke mindst forbedringer af vandløbskvaliteten i Varde Å, som tillige vil give uhindret adgang for blandt andet Snæbel og Laks til store og vigtige gyde- og opvækstområder opstrøms for projektstrækningen.

Amtet finder endvidere, at projektet kan gennemføres uden væsentlige ændringer af dyrknings- og afvandingsmæssige forhold.

Redegørelse for klagen

Klage af 18. december 2006

Advokat Vibeke Asmin Hansen har den 18. december 2006 på vegne af sin klient, Martha og Karl Nielsen, Nørholm Gods, Sig, 6800 Varde klaget over godkendelsen af genopretningsprojektet.

Der klages over, at de vurderinger, amtet havde foretaget på baggrund af klagers bemærkninger, indsigelser og ændringsforslag til projektet ikke alle indgår i afgørelsen som ændringer og justeringer.

Specielt gælder dette afgørelsen og vurderingen vedrørende fundamentet på Nørholm Gods Mølle, som ikke yder Nørholm Gods erstatning og sikkerhed for skader.

Klagen påtaler, at amtet har vurderet, at stensikringen ved møllefundamentet - der påtænkes etableret i forbindelse med projektet, og som påtænkes

udført uanset, at vandspejlsberegninger viser, at projektet ikke vil true fundamentets stabilitet - betragtes som en ekstra sikkerhedsforanstaltning, og at denne vurdering ikke indgår i amtets afgørelse. Da denne vurdering er en væsentlig del af Nørholm Gods' klage, mener klager, at den bør indgå som en integreret del af afgørelsen.

Nørholm Gods Mølle betragtes som en kulturarv, der skal bevares, og som ikke må udsættes for den skaderisiko, genopretningsprojektet repræsenterer. Stensætningen ved møllefundamentet er ingen sikkerhedsforanstaltning og indebærer under alle omstændigheder, at den påtænkte restaurering af møllen hindres.

Det er ikke kun vandspejlet, der giver anledning til betænkelighed, men det strømmende vand, der kan underminere møllens fundament. At Skov- og Naturstyrelsen senere vil fjerne stensætningen, i forbindelse med fremlægelse af projekt for restaurering af møllen, løser ikke problemet og erstatter ikke tabet. (Det oplyses, at projektmateriale vedr. nyt fundament er fremsendt til Ribe Amt den 9. august 2006).

Klager fremfører endvidere, at projektbeskrivelsen ikke i tilstrækkeligt omfang værner om godsets kultur- og naturmæssige værdier. Amtets redegørelse ikke giver tilstrækkelig tryghed. Derfor ønskes, at det direkte beskrives, at projektet indrettes, så det sikres og dokumenteres, at projektet ikke medfører forringelser, hverken i etableringsfasen eller efterfølgende. Desuden skal fremgangsmåden ved gennemførelsen af projektet nærmere beskrives, og den senere vedligeholdelse ligeledes nærmere defineres.

Endelig mener klager ikke, at den beskrevne fremgangsmåde ved etablering af broer erstatter Nørholm Gods v/Martha og Karl Niensens tab, og at den på nogen måde matcher den i øvrigt på stedet hvilende kulturarv (amtet havde foreslået broerne udført i lærketræ).

I den forbindelse fremføres, at Fredningsnævnet for Ribe Amt i sin kendelse af 13. november 2006, bilag 3, fastslår, at "de 2 broer og de 2 dæmninger på Nørholm Gods' jorder, der skal fjernes i forbindelse med projektets gennemførelse, skal erstattes af 4 gang- og kørebroer, *udført i egetræ* og opført der, hvor kørebroerne og dæmningerne er i dag". Af denne grund mener klager, at Fredningsnævnets kendelse skal integreres i amtsrådets afgørelse vedrørende genopretningsprojektet.

Under henvisning hertil nedlægges der påstand om:

- at sagen hjemvises til Ribe Amtsråd med henblik på, at amtsrådets vurderinger i sin helhed indgår i afgørelsen,
- at amtsrådets vurderinger nærmere konkretiseres,
- at Nørholm Gods' øvrige synspunkter kommer til at indgå i Skov- og Naturstyrelsens afgørelse.

Klagers udtalelse af 13. august 2007

Klagen er efterfølgende, jf. adv. Vibeke Asmin Hansens supplerende bemærkninger den 13. august 2007 til Miljøministeriets departement, på baggrund af Skov- og Naturstyrelsens bemærkninger af 14. marts 2007, blevet

indskrænket til, at projektmaterialet af 9. august 2006 vedr. fundament under Nørholm Mølle skal indgå som en del af genopretningsprojektet.

Det oplyses, at Nørholm Gods har kontaktet Kulturarvs-styrelsen, der den 15. maj 2007 har meddelt økonomisk støtte til udførelse af bygningsarbejder på den fredede vandmølle.

Klager fastholder, at det ikke er dokumenteret, at projektets gennemførelse ikke truer møllens fundament. Det daværende Ribe Amt havde opfordret til indhentelse af et projektforslag, og klager gør gældende, at gennemførelse af dette projektforslag må betragtes som den eneste forsvarlige foranstaltning. Klager mener, at de istandsættelsesforanstaltninger, der sættes i værk, understreger nødvendigheden af, at der etableres en sikker løsning.

I den forbindelse er det lagt til grund, at ingen genopretningsforanstaltninger i øvrigt sættes i værk, før der er indgået aftale med Nørholm Gods, om erstatning, kompensation og tids- og handleplan som følge af gennemførelse af projektet.

Klagers supplerende bemærkninger af 17. januar 2008

I klagers supplerende bemærkninger til By- og Landskabsstyrelsen den 17. januar 2008, fremføres, at der fra Skov- og Naturstyrelsens side intet er sket i den mellemliggende periode på et år for nærmere at konkretisere rammeprojektet, ønskerne om dokumentation, indlede forhandlinger med lodsejerne eller udbyde projektet, skønt arbejderne, ifølge Skov- og Naturstyrelsens af 14. marts 2007, skulle have været i udbud inden udgangen af juni måned 2007, og aftaler dermed tilvejebragt. Det fremføres, at Nørholm Gods fortsat ikke har nogen sikkerhed eller dokumentation for, at møllefundamentet sikres, og sikres på den korrekte æstetiske måde, jf. det projektforslag, som Ribe Amt oprindeligt opfordrede til blev indhentet.

Det bemærkes, at Martha og Karl Nielsen på intet tidspunkt har modsat sig etablering af pejlerør; men dialogen desangående hørte op, da Ribe Amt ikke ville sikre møllen (se nedenfor).

Skov- og Naturstyrelsens bemærkninger

Distriktets bemærkninger af 14. marts 2007

Skov- og Naturstyrelsen, Oxbøl Statsskovdistrikt, har med breve af 14. marts 2007 fremsendt bemærkninger til klagen fra Nørholm Gods.

Generelle bemærkninger

Til klagen anfører distriktet, at de økonomiske forhold, som klagen er begrundet i, vil blive afklaret i forbindelse med de forestående forhandlinger med klager og øvrige, af projektet, berørte lodsejere om erstatning for midlertidige og varige tab og ulemper. Jævnfør afgørelsens vilkår, skal aftalerne herom være indgået før anlægsarbejderne kan påbegyndes.

Distriktet finder ikke grundlag for at følge klagers påstand om hjemvisning af sagen til fornyet behandling.

Amtet har i afgørelsen refereret til amtsrådets vedtagelse af regionplantillæg og projekt, hvor vedtagelsen er sket under hensyn til indkomne bemærkninger m.v., som efterfølgende er blevet vurderet af Ribe Amt, jf. bilag 2 til regionplantillæg og amtets afgørelse. De ændringer, som de indkomne bemærkninger m.v. gav anledning til, indgår sammen med det fremlagte projektforslag som grundlag for afgørelsen, og de er blevet optaget i Tillæg nr. 1 til Regionplan 2016, vedtaget af Ribe Amtsråd den 15. november 2006. Distriktet finder på den baggrund ikke, at der kan være tvivl om, at amtsrådets vurderinger af indkomne bemærkninger har indgået som en del af baggrunden for afgørelsen.

Det er distriktets opfattelse, at Ribe Amts vurderinger – med de heri indeholdte tilkendegivelser – er bindende for distriktet som bygherre fra den 1. januar 2007 (på samme måde som de pågældende vurderinger/tilkendegivelser ville have været bindende for Ribe Amt, såfremt kommunalreformen ikke var blevet gennemført).

Specifikt med hensyn til *spørgsmålet om sikring af fundamentet under Nørholm Vandmølle* henviser Skov- og Naturstyrelsen til afgørelsens bilag, samt til Ribe Amts brev af 15. september 2006 til Karl Nielsen, Nørholm, hvor det vil fremgå, at projektets gennemførelse ikke truer møllefundamentets stabilitet, idet vandstandsberregninger gennemført i forbindelse med projektet dokumenterer, at de fremtidige vandstande i åen ikke udgør en trussel mod dette. Denne vurdering er en integreret del af amtets afgørelse.

Desuden henvises til projektforslagets afs. 1.4, hvor af det fremgår – som forudsætninger for projekteringen – at "åen skal dimensioneres på en måde, der sikrer relativt stabile vandstandsforhold ved Nørholm Gods ved alle vandføringer. Dette sikres bl.a. ved, at der etableres 2 biløb i den nu tilgroede Nørholm Møllekanal og i den ligeledes tilgroede tidligere voldgrav. Biløbene gives afløb til Varde Å nedstrøms Nørholm Gods". Det fremgår desuden af projektforslagets s. 45, afs. 4,3,3 (under afsnittet om Projekt mål og indledende overvejelser), at der efter ønske fra Nørholm Gods anlægges 2 biløb ved åbning af møllekanal og voldgrav og at vandstrømmen i hvert af biløbene skal være 10-15 % af åens vandføring under "normale" afstrømninger. Ved maksimalafstrømning skal aflastningen gennem biløbene være så stor, at der opnås stort set uændrede vandspejlsforhold i det nuværende hovedløb forbi godsets hovedbygning. Genåbning af biløbene må endvidere ikke ændre de nuværende grundvandsforhold i området af hensyn til funderingen af møllebygningen og hovedbygningen. Som dokumentationsgrundlag herfor er det tanken at etablere 2 pejlerør i området til registrering af nuværende grundvandsforhold. I den forbindelse bemærker distriktet, at klager har modsat sig etablering af disse pejlerør.

Med hensyn til møllebygningen, som ligger, hvor møllekanalen slutter, er der redegjort for, at genopretningsprojektet, herunder anlæg af biløbene ved Nørholm, vil resultere i en mindre vandspejlsstigning på i størrelsesordenen 10-20 cm omkring møllebygningen. Dette udgør imidlertid ikke noget problem, idet møllens fundament ligger (væsentligt) mere end 10-20 cm over det eksisterende vandspejl. Af projektforslagets bilag 2 fremgår, at det frem-

tidige vandspejl ved møllen kun sjældent og kortvarigt bliver højere end kote 6,5 m DNN, svarende til ca. 80 cm under afvandingshullerne i fundamentet og godt 2 m under toppen af møllefundamentet, jf. de i klageskrivelsen i bilag 4 vedtagne tegninger af møllen. På trods heraf udlægger projektet en 20-30 cm tyk stensikring i et 2-3 m bredt bælte omkring møllefundamentet som en ekstra sikkerhedsforanstaltning for at eliminere enhver risiko for erosion.

Såfremt stensikringen på et senere tidspunkt viser sig at være til hinder for en evt. senere restaurering af vandmøllen, herunder isætning af møllehjul, bemærker Skov- og Naturstyrelsen, at denne som bygherre er indstillet på at bekoste fjernelse af stensikringen, hvilket er tilkendegivet på møde den 7. september 2006, jf. Ribe Amts brev af 15. september 2006 til klager.

Med hensyn til *spørgsmålet om sikring af de særlige værdier, der knytter sig til Nørholm Gods* samt ønsket om en beskrivelse af, hvordan projektet sikrer og dokumenterer, at projektet ikke medfører forringelser, hverken i etableringsfasen eller efterfølgende, henviser Oxbøl Statsskovdistrikt igen til "Amtsrådets vurderinger" i forannævnte bilag 2 til amtets afgørelse.

Af amtets vurdering fremgår, at amtet i høj grad er bevidst om de kultur- og naturmæssige værdier omkring Nørholm Gods, og at projektforslaget efter amtets opfattelse indeholder de fornødne foranstaltninger til sikring heraf.

Forså vidt angår klagers *ønske om nærmere beskrivelse i afgørelsen af fremgangsmåden ved projektets gennemførelse* bemærkes, at detaljeret viden om anlægsarbejdets tilrettelæggelse – og tidsplan herfor – herunder i delområder af det samlede projektområde, først foreligger, når anlægsarbejdet har været i udbud og endelig, at udbud af anlægsarbejdet forventes at ske inden udgangen af juni 2007, med mindre behandling af de foreliggende klager skønnes at have opsættende virkning for projektets videre fremdrift. Oxbøl Statsskovdistrikt vil herefter foranledige, at berørte lodsejere informeres om anlægsarbejdets tilrettelæggelse m.v.

Med hensyn til *nærmere beskrivelse af den fremtidige vedligeholdelse af den af projektet omfattede del af Varde Å*, henviser distriktet til Ribe Amts vandløbsafgørelse af 16. november 2006, hvoraf det fremgår, at de - ved Ribe Amts vedtagelse af projektet fastsatte fremtidige dimensioner for åen - træder i stedet for de i gældende regulativ af 1998 for Grindsted-Varde Å fastsatte dimensioner, når projektet er gennemført. De nye dimensioner for åen vil være at optage i regulativet ved førstkommende revision af dette. I henhold til vandløbslovens vedligeholdelsesbestemmelser skal åen således fremover vedligeholdes med de nye dimensioner af Varde Kommune, der i forbindelse med revision af regulativet fastsætter detaljerede vedligeholdelsesbestemmelser, herunder om grødeskæring.

For så vidt *træbroerne*, bemærker distriktet, at Fredningsnævnet for Ribe Amt i sin afgørelse af 13. november 2006 efter naturbeskyttelseslovens § 50 har stillet vilkår om, at de pågældende broer skal udføres af egetræ som ønsket af klager. Idet amtets afgørelse efter vandløbsloven indeholder vilkår om (2. "at"), at projektet skal gennemføres i overensstemmelse med de vilkår, der er stillet i bl.a. Fredningsnævnets afgørelse, er der ikke i tvivl om, at

de af Fredningsnævnet stillede vilkår er integreret i amtets afgørelse efter vandløbsloven.

Med hensyn til broernes bæreevne fremgår det af projektforslag af 16. august 2006, at broerne over møllekanal og voldgrav dimensioneres for en last på 5 tons, svarende til klagers oplysninger om vægten af de køretøjer og andet materiel, som broerne skal kunne bære. Dette fremgår endvidere af bilag 2 til amtets afgørelse.

Sammenfattende bemærkninger

Med hensyn til træbroerne er det afgjort, at disse skal udføres af egetræ, som ønsket af klager. For så vel Nørholms som alle øvrige arealer gælder det, at projekteringen er sket med udgangspunkt i uændrede dyrknings- og afvandringsforhold, samt at der skal anvendes køreplader i fornødent omfang for at undgå sporskader i forbindelse med anlægsarbejdet.

Distriktet finder endvidere, at Ribe Amts afgørelse af 16. november 2006 er truffet efter grundig vurdering, herunder fra Nørholm Gods. Distriktet finder, at amtets vurderinger fremgår klart af – og er en integreret del af – afgørelsen efter vandløbsloven.

Sammenfattende er det på baggrund af foranstående distriktets opfattelse, at det af Ribe Amt vedtagne og godkendte projekt indeholder de fornødne beskrivelser, dokumentation og sikkerhed for, at der ikke sker forringelser ved projektets gennemførelse på klagers ejendom. På den baggrund finder distriktet ikke grundlag for hjemvisning af afgørelsen.

Distriktets bemærkninger af 5. februar 2008

Skov- og Naturstyrelsen, Blåvandshuk (tidl. Oxbøl Statsskovdistrikt) fastholder i brev af 5. februar 2008 vedr. Nørholm Gods de tidligere bemærkninger.

Skov- og Naturstyrelsen bemærker endvidere, at det er noteret, at klager – på baggrund af styrelsens bemærkninger i brev af 14. marts 2007 – nu har indskrænket klagepåstanden til: *”at projektmateriale af 9. aug. 2006 vedr. fundamentet under Nørholm Mølle indgår som en del af genopretningsprojektet.”*

Hertil bemærker distriktet: Med henvisning til de i genopretningsprojektet indeholdte konsekvensvurderinger, herunder vandspejlsberegninger, finder styrelsen dokumentation for, at møllefundamentet ikke er truet af de vandstande, som projektets gennemførelse giver anledning til ved Nørholm Mølle. På den baggrund findes der efter styrelsens opfattelse ikke grundlag for at indarbejde istandsættelse af møllefundamentet i genopretningsprojektet.

Til advokatens påtale af, at der i det forløbne år intet er sket for nærmere at konkretisere rammeprojektet - mht. ønskerne om dokumentation, mht. at indlede forhandlinger med lodsejerne eller udbyde projektet - skønt Skov- og Naturstyrelsen selv i sin skrivelse af 14. marts 2007 har anført, at arbejderne vil være udbudt inden udgangen af juni måned 2007, og aftaler dermed tilvejebragt, bemærker distriktet: At det af Ribe Amt vedtagne og godkendte projekt ikke er et ”rammeprojekt”, men et endeligt projekt, som indeholder tilstrækkelig beskrivelse af projektets endelige delelementer samt

tilstrækkelig dokumentation for konsekvenser af dets gennemførelse. Styrelsen står uforstående overfor påstanden om yderligere dokumentation.

Styrelsen bemærker endvidere, at der i den forløbne tid, i 2007 – på grundlag af det af Ribe Amt vedtagne projekt – er udarbejdet detaljeret aftalegrundlag for hver enkelt af de 60 berørte lodsejere. Efterfølgende er der på dette grundlag indgået konkrete aftaler med 53 lodsejere om afgivelse (og eventuel bytning) af jord, samt erstatning herfor. Positive forhandlinger pågår med yderligere 5 lodsejere. For så vidt angår de lodsejere, som har påklaget Ribe Amts afgørelser vedr. projektet, har styrelsen ved tilrettelæggelsen af aftaleforhandlingerne fundet det mest hensigtsmæssigt at afvente klagemyndighedernes afgørelser, før der indledes forhandlinger med de pågældende lodsejere.

For så vidt angår indholdet i aftalerne bemærkes, at aftalerne er koblet til en jordfordeling, der opgør jordbytter i forbindelse med åens gensnoning samt arealafgivelser i forbindelse med åens udvidelse. Jordfordelingen, herunder prissætningen af arealerne, foretages af Direktoratet for FødevarerErhverv. Det økonomiske resultat af jordfordelingen indskrives i aftalerne mellem Skov- og Naturstyrelsen og de enkelte lodsejere.

Aftalerne indeholder endvidere bestemmelser om omfanget af adgangsveje og arbejdsarealer, der kan benyttes, og om, at erstatninger til lodsejerne for konkrete tab i den forbindelse opgøres, når anlægsarbejdet er afsluttet og entreprenøren har afleveret underskrevet tilfredshedserklæring fra den enkelte lodsejer. Grundlaget for erstatningsopgørelsen for adgangsveje og arbejdsarealer er taksterne i den til enhver tid gældende "Landsaftale" mellem ledningsejere og landbrugets organisationer.

Afslutningsvis bemærkes, at anlægsarbejdet først udbydes, når der foreligger aftaler med samtlige berørte lodsejere. Da kommunalreformen og ikke mindst de verserende klagesager har medført forsinkelser af projektets oprindelige tidsplan, er udbud af anlægsarbejdet og efterfølgende påbegyndelse af anlæg forsinket 1 år. Under forudsætning af, at de sidste aftaler kan indgås i løbet af de kommende 4-8 uger forventes anlægsarbejdet nu påbegyndes i september 2008.

Skov- og Naturstyrelsen, Vadehavet, har i mail af 28. februar 2008 på By- og Landskabsstyrelsen opfordring kommenteret klagers efterlysning af dokumentation for, hvorledes der i konsekvensberegningerne vedr. genopretningsprojektet er taget højde for klagers opfattelse af, at ikke kun vandspejlet giver anledning til betænkeligheder, men at det også det strømmende vand vil underminere fundamentet under Nørholm Vandmølle.

På den baggrund bemærkes, at konsekvensberegninger er udført for så vidt angår vandspejl ned gennem åen, herunder ved vandmøllen, Der henvises til Skov- og Naturstyrelsens brev af 14. marts 2007. I samme brev er der gjort rede for, at projektet udlægger en 20-30 cm tyk stensikring i et 2-3 m bredt bælte omkring møllefundamentet. Stenbelægningen vil sikre, at det strømmende vand ikke borteroderer jorden omkring møllefundamentet, hvorved underminering af dette forhindres.

Uddybende bemærkes, jf. vedlagte plantegning og foto, at møllekanalen slutter med en 12 m bred betonkanal umiddelbart før udløb i mølledammen. Af Orbicons MIKE11-beregninger fremgår, at strømhastigheden direkte over den 12 m brede betonkant altid vil være mindre end 0,5 m/sek. Nedstrøms betonkanten vil strømhastigheden være betydeligt mindre. Det skyldes, at vandspejlsbredden straks efter møllekanalens udløb i mølledammen (ca. ud for bærestenen for det østlige møllehjulsnæv) øges til ca. 30 m. Den stærkt øgede vandspejlsbredde medfører et stort hastighedstab og dermed en meget lav strømhastighed, der ifølge Orbicons vurdering langt fra vil kunne erodere i møllefundamentet – endsiige forstyrre den udlagte stenbelægning.

Det bemærkes endvidere, at godsejer Karl Nielsen selv har foreslået møllekanalen (og voldgraven) oprenset og gjort vandførende i forbindelse med projektets gennemførelse. Projektet imødekommer dette ønske, herunder ønsket om at begrænse vandføringen gennem de to biløb til en vis procentdel af åens vandføring. I den forbindelse er det sikret, at projektet ikke forvolder skade på vandmøllen. Skov- og Naturstyrelsen har herudover ikke fundet, at det som følge af denne imødekommelse af Karl Nielsens ønsker og forslag (også) er projektets opgave at tage højde for mulige konsekvenser af Karl Nielsens senere ændringer (efter eget valg) af de forhold, som projektet etablerer ved møllen. Tilsvarende har styrelsen ikke fundet, at projektet er forpligtet til at dække de hermed forbundne mulige tab. Styrelsen har alene tilkendegivet, at man vil afholde udgifterne ved eventuel fjernelse af stenbelægningen.

Varde Kommunes bemærkninger

Varde Kommune bemærker med brev af 27. marts 2007, at kommunen som vandløbsmyndighed ikke har kommentarer til den indsendte klage, idet konsekvenser for såvel vandførings- og vandstandsforhold som spørgsmål om økonomi og erstatninger belyses i VVM-redegørelsen, projektbeskrivelsen og afgørelsen efter vandløbsloven.

./.
Kommunen har efterfølgende den 8. februar 2008 bemærket - til den nu indskrænkede klage - at kommunen henholder sig til konsekvensberegningerne og vandspejlsberegninger indeholdt i genopretningsprojektet, og at kommunen anser det foreliggende materiale som tilstrækkelig dokumentation for, at møllefundamentet er sikret.

By- og Landskabsstyrelsens bemærkninger

By- og Landskabsstyrelsen skal bemærke, at fastsættelse og gennemførelse af foranstaltninger efter vandløbsloven, jf. lovens § 1, stk. 2, skal ske under hensyntagen til de miljømæssige krav til vandløbskvaliteten, som fastsættes i henhold til anden, herunder planloven og international miljølovgivning.

Danmark har gennem EF's habitatdirektiv forpligtet sig til at bevare snæbelen, og genopretningsprojektet for Varde Å, som indgår som ét af flere snæbelprojekter i sydvest- og sønderjyske vandløb, er et centralt element i Den Internationale Forvaltningsplan for Snæbel. Ud over at forbedre forholdene for snæbelen, vil vilkårene for en lang række andre dyr og planter, bl.a. laks,

hav- og flodlampret, også blive forbedrede. De er alle opført på Danmarks rødliste over akut truede dyrearter og på EU's liste, som kræver særlig beskyttelse.

By- og Landskabsstyrelsen skal bemærke, at projektet i forhold til vandløbsloven er udarbejdet i overensstemmelse med proceduren herfor, som angivet i bek. nr. 1436 af 11. december 2007 om vandløbsregulering og –restaurering mv.

By- og Landskabsstyrelsen bemærker, at klagen er indskrænket til, klager ikke mener det dokumenteret, at projektets gennemførelse ikke truer fundamentet under Nørholm Mølle. Klager ønsker i den forbindelse, at projektmateriale vedr. fundamentet under Nørholm Mølle indgår som en del af genopretningsprojektet.

Styrelsen skal bemærke, at Skov- og Naturstyrelsen, Vadehavet, gennem Orbicons analyser og vurderinger af vandspejlsforhold og strømhastigheder samt ved den projekterede stensikring omkring møllefundamentet, har redegjort for, at projektets gennemførelse ikke vil true møllefundamentet.

By- og Landskabsstyrelsen finder ikke grundlag for at tilsidesætte rådgivers og Skov- og Naturstyrelsens vurderinger.

By- og Landskabsstyrelsen skal endvidere bemærke, at eftersom projekteringen med henblik på retablering af den tidligere møllekanal er kommet i stand på baggrund af klagers ønske herom, kan det ikke være bygherres opgave, at lade projektet, herunder økonomisk bidrag, til restaurering af møllefundamentet indgå som en del af å-genopretningsprojektet. En restaurering af møllefundamentet er i princippet å-genopretningsprojektet uvedkommende. Skov- og Naturstyrelsen har givet tilsagn om, når projektet evt. på et senere tidspunkt skal realiseres, at fjerne stensikringen.

På den baggrund finder By- og Landskabsstyrelsen ikke grundlag for at anfægte Ribe Amts afgørelse af 16. november 2006 vedr. genopretning af Varde Å. Afgørelsen stadfæstes derfor.

Det tilføjes, at spørgsmålet om evt. erstatning kan indbringes for en taksationskommission, hvis der ikke kan opnås forlig mellem Deres klient og Skov- og Naturstyrelsen herom.

Med venlig hilsen

Birgitte Clemmesen With

Kopi til orientering sendt til:

-Varde Kommune pr. E-post

-Skov- og Naturstyrelsen, Vadehavet/Blåvandshuk- pr. E-post

